

Elevers og forældres vurdering af skolen og lærerne: Nye roller og relationer

Af: Lars Qvortrup og Karen Wistoft

Da Corona-epidemien brød ud i Danmark i marts 2020, blev skolen, lærerne, pædagogerne og lederne, eleverne, forældrene og skole-hjem-samarbejdet sat under pres. Med meget kort varsel blev alle elever sendt hjem som følge af skolelukninger, og undervisningen skulle gennemføres som hjemmeundervisning. Hurtigt meldte spørgsmålene sig: hvad betyder dette for elevernes læring, trivsel og sociale relationer, for forældrene der skulle balancere mellem arbejde, hjemmeundervisning og familieliv, og for underviserne der med få dages varsel skulle foretage en digital omstilling og gennemføre undervisning på afstand?

I slutningen af marts udarbejdede vi, en forskergruppe fra Aarhus Universitet og Syddansk Universitet, et spørgeskema, som i første uge af april blev sendt ud til alle elever i 3.-9. klasse og deres forældre i Aarhus, Frederikshavn, Hjørring, Lemvig, Odense og Svendborg kommuner. Svarene giver et unikt datamateriale.

En af de ting, der kom i fokus, var forholdet mellem på den ene side elever og forældre og på den anden side skolen og lærerne. Dette tematiske nedslag handler om, hvordan eleverne og forældrene vurderede skolen og lærerne i perioden før påsken 2020, da skolelukningerne var på deres højeste, og forældrenes dobbeltopgave med både at varetage deres arbejde og samtidig hjælpe børnene med hjemmeskolen blev sat under pres. Men det handler også om, hvordan samspillet mellem skole, elever og forældre tegner sig i et fremtidigt perspektiv.

Over halvdelen af de forældre, der besvarede spørgeskemaet, var helt eller delvist enige i, at "situationen gør det svært at balancere arbejde, barn/børn og familieliv". Ca. 60% bekræftede, at de brugte meget tid på barnets/børnenes skolearbejde.

Men hvordan vurderede de skolens og lærernes indsats? Både forældrene og deres børn var klart positive. Over 70% af eleverne var helt eller overvejende enige i, at lærerne klarer situationen godt. Ca. 65% af forældrene tilkendegav, fordelt på to spørgsmål, at "lærerne har håndteret situationen med stor dygtighed og med stor entusiasme", og at deres barn eller børn har fået god støtte fra skolen. Lidt færre forældre, men stadigvæk over halvdelen, var helt eller overvejende enige i, at de har fået god hjælp til at håndtere situationen i forhold til børnenes skolegang.

Men selv om rosen var stor, var det ikke alting, der fungerede. Ganske vist var 54% af eleverne helt eller overvejende enige i, at "hvis der er opgaver, jeg ikke forstår, er det nemt at få hjælp fra en lærer". Alligevel var kun ca. 34% af eleverne helt eller delvist enige i, at de havde daglig kontakt med en lærer, mens knap 50% var overvejende eller helt uenige i dette udsagn. Der var altså flere elever, der ikke oplevede at have daglig kontakt med en lærer, end der er elever, der oplevede at have det.

Til gengæld var det for de fleste nemt at få hjælp af forældrene. 81% af eleverne oplevede, at det var nemt at få hjælp fra forældrene, hvis der var opgaver, de ikke forstod. Det var med andre ord nemmere at få hjælp fra forældrene end fra en lærer, og forældrene kom derigennem til at spille en vigtig rolle.

Også undervisningsformen ændrede sig med nødundervisningen under corona-krisen. 65% af eleverne sagde, at undervisningen i høj eller nogen grad var karakteriseret ved, at "læreren præsenterer opgaver eller emner via computeren". 81% af eleverne sagde, at de i nogen eller høj grad "løser spørgsmål eller opgaver alene via computeren". 65% tilkendegav, at de i nogen eller høj grad fik feedback på deres svar på

spørgsmål og opgaver via computeren. Alle disse udsagn er udtryk for en høj grad af lærercentrering af undervisningen.

Derimod var omfanget af samarbejde mellem eleverne begrænset. På udsagnet "Vi arbejder gruppevis med spørgsmål eller opgaver på computeren" svarede kun knap 25%, at det gør de i nogen eller i høj grad. 35% af eleverne svarede, at der i nogen eller høj grad "er fælles diskussion i klassen via computeren".

Undervisningen var også i høj grad bundet til skærmen. Kun 35% sagde, at de i nogen eller høj grad "får opgaver, der kræver, at de bevæger sig væk fra skærmen", mens over 50% sagde, at det får de kun i lav grad eller slet ikke.

Én ting handler om undervisningsformen. En anden handler om, at nogle af eleverne tilsyneladende var koblet helt eller delvist af undervisningen. På udsagnet "læreren præsenterer opgaver eller emner via computeren" svarede 20% af eleverne, at det kun i lav grad eller slet ikke var tilfældet. På udsagnet "Jeg får feedback på mine svar på spørgsmål og opgaver via computeren" var det ligeledes ca. 20%, der svarede, at det kun i lav grad eller slet ikke var tilfældet. Samtidig var der knap 20%, som var helt eller overvejende uenige i, at "hvis der er opgaver, jeg ikke forstår, er det nemt at få hjælp fra en lærer". Først i en efterfølgende analyse vil vi kunne se, om det er de samme elever, der på disse forskellige måder oplevede at være koblet af. Hertil kommer, at godt 7% af eleverne sagde, at de ikke eller kun i begrænset grad kunne få hjælp af deres forældre. Vi risikerer med andre ord, at der er en elevgruppe, som helt var koblet fra.

Men tilbage til elevernes og forældrenes vurdering af skolen og lærerne. Umiddelbart var den positiv, og der kan ikke være tvivl om, at lærerne har ydet en meget stor indsats. De har lavet opgaver til eleverne, været i kontakt med dem, bekymret sig om deres trivsel og i det hele taget med dags varsel omstillet "normal" undervisning til fjernundervisning. Det har eleverne og forældrene anerkendt.

Men på længere sigt er det nødvendigt, at der tænkes i nye didaktiske baner og strukturer. Nogle har fokuseret på e-læring, dvs. på teknologisk baseret undervisning på afstand, og de har bekymret sig om, hvorvidt alle elever – og lærere – kunne honorere og/eller havde udstyr til en sådan teknologisk omlægning. Denne tilgang forekommer at være for snæver. Erfaringerne fra hjemmeundervisningen under corona-krisen har vist, at det handler om, at elever, forældre og skole skal varetage nye roller og udvikle nye relationer. Man skal arbejde med, at undervisningen ikke bare er lærer-elev struktureret, men at skolen og lærerne også understøtter, at eleverne arbejder sammen, i grupper og i hele klassen. Man skal bestræbe sig på, at en del af undervisningen foregår væk fra skærmen, fx ved at stille opgaver og igangsætte aktiviteter, der kræver at eleverne forlader computeren og bruger andre færdigheder, end de kognitive. Man skal involvere eleverne i undervisningen og være opmærksom på, hvordan de har det, og hvordan de klarer sig. Man skal anerkende, at forældrene spiller en meget vigtig rolle og derfor klæde dem på til at varetage denne så godt som muligt.